

Condicions de vida i hàbits de la gent gran a Barcelona

- **La població de 75 i més anys –el 65% de la qual són dones- és per primera vegada superior a la que té entre 65 i 74 anys.**
- **El 28,6% de la gent gran de Barcelona té estudis secundaris o universitaris, superant la mitjana catalana del 17,4%.**
- **El 68,4% de les dones de 65 i més anys tenen uns ingressos inferiors a 600 euros mensuals.**
- **El 80,5% de la gent gran prefereix seguir vivint al mateix barri. Un 66,6% al mateix habitatge.**

Divendres, 14 de maig de 2010

Les persones grans a Barcelona: un col·lectiu de creixent heterogeneïtat

El col·lectiu de persones grans té uns hàbits i formes de vida diferenciades de les de la resta de la població. Conèixer les seves característiques té un gran valor a l'hora de definir polítiques municipals eficients i equitatives. És important conèixer quines són les particularitats i quins canvis està experimentant la gent gran amb el pas dels anys i observar com estem davant d'un col·lectiu amb una realitat diversa i alhora amb unes característiques comunes que venen determinades per l'edat.

Per aquest motiu, des de l'Àrea d'Acció Social i Ciutadania es va encarregar aquest estudi que, explotant les dades de la darrera enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, permet disposar d'una radiografia precisa de la gent gran que viu a la nostra ciutat.

1. Àmbit sociodemogràfic

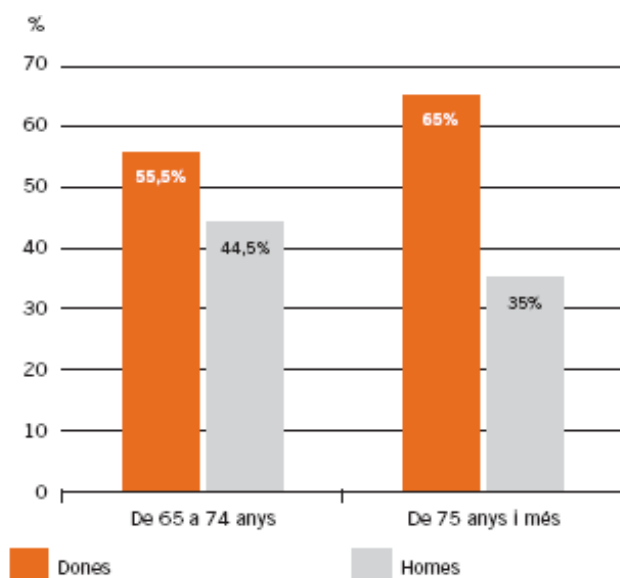
La informació recollida sobre l'edat i el sexe de la gent gran de la ciutat, demostra una tendència comuna que es dona en les societats avançades: **l'envelliment i la feminització de la gent gran.**

	Barcelona	Catalunya
65-74 anys	49 %	50,4%
Més de 75 anys	51%	49,6%

La població de 75 anys i més, és per primera vegada més gran proporcionalment que la que té entre 65 i 74 anys.

La major feminització d'aquest col·lectiu, és una dada estretament lligada a l'envelliment degut a la major esperança de vida de les dones. Mentre que en el grup d'edat d'entre 65 i 74 anys la presència de les dones és del 55,5% i la d'homes assoleix el 44,5%, aquesta disparitat és molt més accentuada entre les persones majors de 75 anys: les dones assoleixen el 65% i els homes 35% respectivament.

Sexe de la gent gran de Barcelona

Pel que fa a l'**estat civil**, la majoria de la gent gran està casada, el 58%, però també hi ha un nombre important de persones vídues, el 33%. L'estat civil majoritari de les dones és la viduïtat, el 47,6%, seguit en menor mesura pel matrimoni, que representa el 40,2%. La majoria d'homes grans estan casats, el 85%. Aquesta és una característica lligada a la major esperança de vida de les dones, que també marca el gran nombre de llars unipersonals a la ciutat.

Estat civil de la gent gran de la ciutat segons el sexe i el grup d'edat

	Dones		Homes	
	65-74 anys	75 anys i més	65-74 anys	75 anys i més
Solter/a	7,1	10,8	3,0	2,3
Casat/da	55,8	27,4	89,9	79,5
Vidu/idua	30,1	61,8	6,4	17,3
Separat/da	3,3	0,0	0,7	0,0
Divorciat/da	3,7	0,0	0,0	0,9
Total	100,0	100,0	100,0	100,0

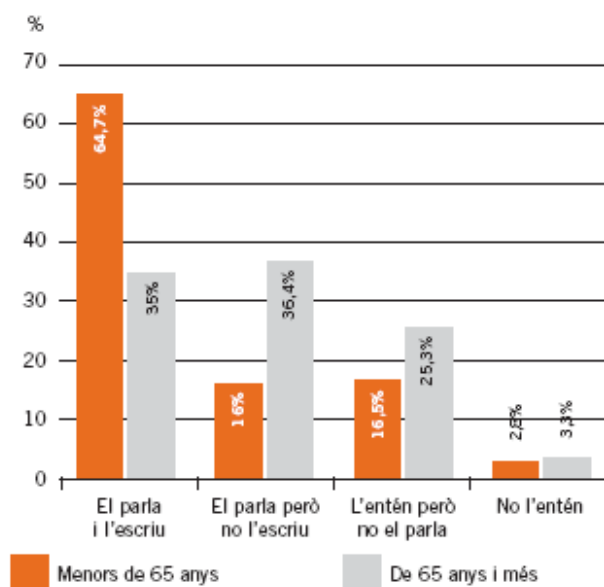
Les dades sobre l'**educació** mostren la disparitat educativa que existeix entre la gent gran i la resta de la població. A mesura que el nivell d'estudis augmenta, la presència de la gent gran és menor per les diferències que existien en l'accés a l'educació entre els anys de postguerra i els actuals. Cal destacar, però, que la gent gran de la ciutat de Barcelona té un nivell d'estudis superior a la mitjana catalana: el 19,8% de la gent gran de Barcelona té estudis secundaris i el 8,8% estudis universitaris, mentre que la mitjana catalana és de 12,8% i 4,6% respectivament. En aquest apartat es reflecteix explícitament que

les dones han tingut menys oportunitats educatives que els homes. El 80% de la gent gran que no té estudis primaris o és analfabeta són dones.

Pel que fa a l'**origen de la gent gran de Barcelona**, cal destacar que la població nascuda a Catalunya és major que la nascuda fora (53,6% i 46,4% respectivament). Els grans fluxos migratoris interns que es van produir a l'inici de la segona meitat del segle XX han marcat la configuració de la societat barcelonina. La presència de persones nouvingudes d'altres parts d'Espanya va créixer considerablement, atès que Barcelona i la seva àrea metropolitana van ser un pol d'atracció important per a la població immigrant de l'interior.

La procedència geogràfica determina l'**ús i el coneixement de la llengua catalana**. La gent gran sol tenir més com a pròpia la llengua catalana que la població menor de 65 anys. Tot així, aquest darrer segment de la població té un major coneixement parlat i escrit de la llengua catalana que la gent gran a causa del tipus d'escolarització de principis del segle XX.

Nivell de coneixement de català de la població de 16 anys i més a Barcelona

El nivell d'estudis també afecta de manera important el coneixement de la llengua: el 61,9% de la gent gran amb estudis secundaris i el 60,3% amb estudis universitaris, parlen i escriuen el català, en canvi només ho fan el 7,3% de persones grans que no tenen estudis primaris i el 31,9% dels que si en tenen.

2. Àmbit econòmic

La font d'ingressos principal de la gent gran és la pensió de jubilació, seguida de la pensió de viduïtat. Les dades també indiquen que un 10,4% de la gent gran no té cap tipus d'ingrés. La totalitat de les persones que perceben els ingressos principals a través de les pensions de viduïtat o que no tenen ingressos són dones, les quals també tenen un menor accés a les pensions de jubilació ja que tenen una menor incorporació al món laboral.

Aquestes **desigualtats de gènere** també són molt explícites en els ingressos mensuals individuals.

Tipus d'ingrés principal de la gent gran

	Barcelona	Catalunya
No té ingressos	10,4	10,0
Pensió de jubilació	65,6	67,8
Pensió de viduïtat	17,3	16,2
Altres ingressos	6,7	6,0
Total	100,0	100,0

El percentatge de dones grans que ingressen menys de 600 euros mensuals és del 68,4%, una situació que només es dona en el 25,9% dels homes; el 15,8% de dones grans no té cap tipus d'ingrés, enfront del 0,4% dels homes en aquesta situació. En els ingressos familiars es dona una tendència similar. Els ingressos anuals del 88,8% de les llars unipersonals –la gran majoria de les quals són llars de dones que viuen soles– no superen els 6.000 euros anuals.

Els **hàbits de compra a les llars** on viu la gent gran de la ciutat de Barcelona estan molt relacionats amb el seu espai vital més directe. La gran majoria sol comprar la cistella bàsica al seu barri. Es perceben diferències importants entre les llars de la gent gran i les de la resta de la població en la compra de productes frescos. Les primeres solen acudir més al mercat municipal que les segones (59,9% i 46% respectivament). Aquesta tendència també diferencia les llars de la gent gran de Barcelona de la mitjana de llars de gent gran de Catalunya, en què només se sol anar al mercat en el 36,7% dels casos. En altres indrets se sol anar més a comprar en botigues tradicionals.

L'ús de les noves modalitats de pagament i de les tecnologies de la informació i comunicació és molt menor a les llars on viu la gent gran que a les de les persones menors de 65 anys. Per exemple, mentre que només en l'1,6% de les primeres han comprat per Internet en el darrer any, aquesta situació s'ha donat en el 19% de les segones. Aquesta realitat és lògica si tenim en compte la

baixa presència d'ordinador i Internet entre l'equipament domèstic de què disposa la gent gran. Només el 24,1% de la gent gran té ordinador i el 15,3% connexió a Internet a casa. Entre les persones menors de 65 anys aquestes proporcions són molt més elevades, del 76,6% i del 64,1% respectivament.

3. Espai vital

El 73% de la gent gran de Barcelona és propietària d'un habitatge, dels quals només el 43% encara tenen hipoteca. La ciutat de Barcelona sol tenir un nombre més elevat de persones que viuen en habitatges de lloguer que la mitjana catalana.

Règim de tinència de l'habitatge on viu la gent gran de la ciutat

	Barcelona	Catalunya
En propietat, pagat	68,7	77,7
En propietat amb hipoteca	4,3	6,4
Lloguer indefinit	19,0	9,5
Lloguer a terminis	3,1	2,2
Cessió i altres	4,9	4,2
Total	100,0	100,0

A Barcelona, hi ha un nombre elevat de persones grans que resideixen en un habitatge de lloguer indefinit (19%), una situació que els permet viures soles, ja que d'una altra manera no podrien optar-hi. Pel que fa a la superfície i l'antiguitat de l'habitatge, la gent gran de la ciutat de Barcelona sol viure en pisos o cases més petits i més antics que la mitjana catalana. Només un 8,1 % de la gent gran escolliria viure fora de Barcelona.

Pel que fa als equipaments dels seus barris, l'opinió de la gent gran i de la gent menor de 65 anys sol ser molt semblant, i en algun cas idèntica. L'avaluació més positiva de la gent gran és per a l'enllumenat, i la més negativa per a la neteja del carrer. Pel que fa als serveis, la gent gran sol puntuar molt positivament els serveis de proximitat com l'existència d'un comerç de proximitat, els mercats municipals i els serveis de salut; o els de mobilitat, com el transport públic urbà.

Avaluació de l'estat dels equipaments del barri segons el grup d'edat

	Menors de 65 anys	De 65 anys i més
Enllumenat	6,5	7,0
Asfaltat	6,4	6,4
Neteja del carrer	5,3	5,9
Zones verdes	5,7	6,2
Parcs infantils	5,5	6,1
Equipaments esportius	5,9	6,6
Serveis sanitaris públics	6,6	7,2
Guarderies o escoles bressol	5,8	6,3
Escoles infantils i de primària	6,5	6,6
Instituts d'ensenyament secundari	6,2	6,6
Centres cívics	6,2	6,5
Casals d'avis	6,2	6,5
Biblioteques públiques	6,4	6,8
Mercat municipal	6,8	7,1
Botigues	7,1	7,5
Transport públic urbà	7,2	7,3
Transport públic intermunicipal	6,8	7,0

*Mitjana de la valoració en una escala de 0 a 10.

4. Salut

El 55,4% de la gent gran considera que el seu estat de salut és regular, dolent o molt dolent. Les dones grans afirmen que tenen un estat de salut pitjor que els homes.

	Dones	Homes	Total
Molt bona	6,1	9,6	7,5
Bona	32,4	44,3	37,1
Regular	36,7	36,2	36,5
Dolenta	20,3	7,6	15,3
Molt dolenta	4,5	2,3	3,6
Total	100,0	100,0	100,0

La contractació d'una mútua privada d'assistència sanitària a la llar és més present entre la gent gran de Barcelona, 34,8%, que entre la mitjana de la gent gran de Catalunya, 18%. Aquesta tendència no és visible només entre la gent gran, sinó entre al població de Barcelona en general.

5. Distribució del temps

Conèixer la disponibilitat de temps lliure de la gent gran és un bon indicador per portar a terme accions polítiques relacionades amb la gestió del temps que promoguin un envelliment actiu de la població (cursos de formació, activitats d'oci i lleure, etc)

Tasques domèstiques

La distribució de les tasques de la llar pot afectar de forma important el temps disponible de les persones en altres activitats d'oci i lleure.

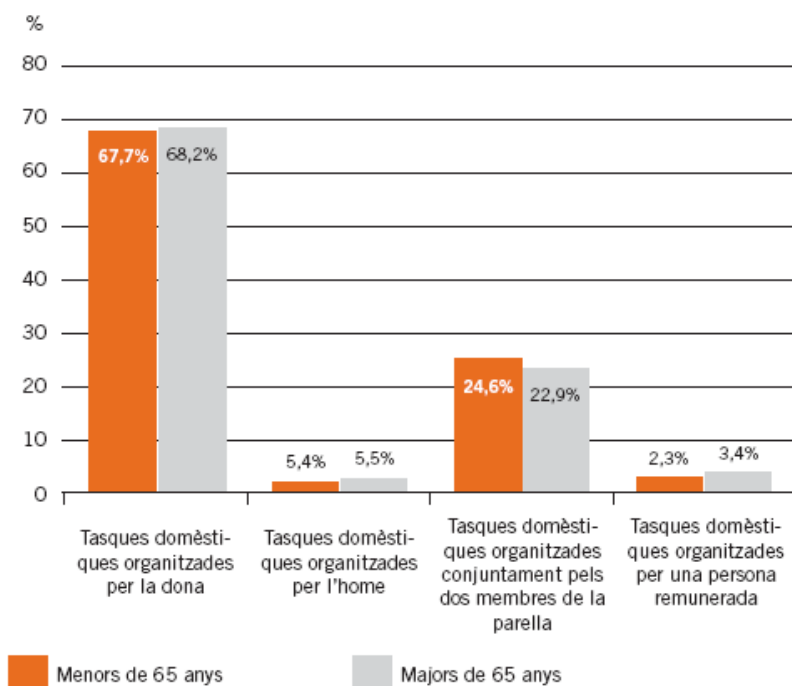
Distribució de les tasques domèstiques

	Neteja i cura roba	Neteja i mant. casa	Neteja cuina	Cuinar	Compra aliments	Reparacions	Adm. dels diners
Membre principal femení	71,1	63,1	55,0	72,5	48,6	8,8	46,9
Membre principal masculí	4,7	6,9	6,4	6,3	10,8	36,9	14,9
Ambdós conjuntament	7,5	11,9	15,0	9,3	25,2	4,1	29,0
Un altre o diversos membres femenins de la família	6,5	5,6	5,3	5,5	6,4	1,1	3,2
Un altre o diversos membres masculins de la família	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0
Tots o diversos membres d'ambdós sexes	1,2	1,6	1,9	0,9	2,1	1,2	3,9
Persona remunerada	7,0	9,8	15,4	4,8	3,8	37,9	0,6
Persona de fora de la llar no remunerada	2,0	1,1	1,0	0,7	3,1	9,0	1,5
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Com es pot observar en el quadre, les desigualtats de gènere en la realització de les principals tasques de la llar són evidents. Les dones realitzen majoritàriament totes les tasques domèstiques a excepció de les reparacions, que solen encarregar-se a una persona contractada o les fa el membre principal masculí de la llar. Les tasques de la llar més compartides pels dos membres principals de la llar són la compra dels queviures, i l'administració dels diners.

Un altre aspecte relacionat amb la realització de les tasques de la llar i que també es pot constatar és que no existeixen diferències generacionals. És a dir, les desigualtats de gènere i la coresponsabilitat de les tasques estan presents en la mateixa mesura a les llars on viuen les persones menors de 65 anys i a les de la gent gran. Per tant, no es podria afirmar que a les llars on viuen les persones menors de 65 anys es donen unes pautes més igualitàries en la distribució de les tasques domèstiques. En els casos de més necessitat, la gent gran contracta i remunera una persona per realitzar les tasques de la llar que no pot assumir.

Persona de la parella en qui recau l'organització de les tasques domèstiques

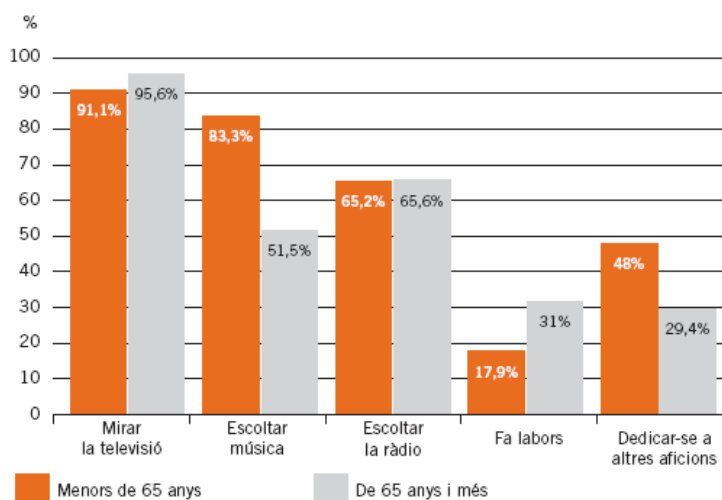

Activitats de lleure

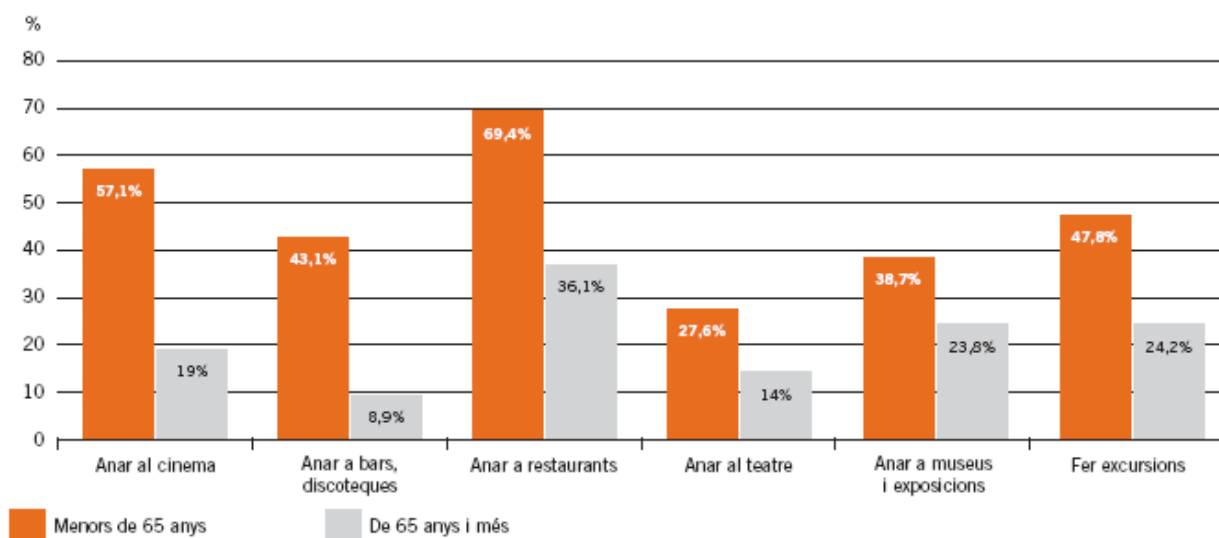
El lleure forma una part important del que s'anomena envelliment actiu de la gent gran atès que la gran majoria de persones de 65 anys i més han deixat de treballar i tenen més temps lliure que en etapes anteriors de la vida per desenvolupar diferents activitats de lleure, de formació i/o culturals. Ara bé, també cal destacar, que existeix una sèrie de privacions tant econòmiques com de salut que cal tenir en compte ja que, depenent de com es gestionin, poden frenar o promoure aquest tipus d'envelliment actiu.

La majoria de la gent gran realitza les seves activitats de lleure dins de casa degut a les situacions de salut o econòmiques. Pel que fa a aquestes activitats dins de casa hi ha poca variació entre elles. No passa el mateix amb les activitats de lleure que es realitzen fora de la llar.

Activitats dins de la llar

Activitats fora de casa

Estudis no reglats i pràctica esportiva

El percentatge de gent gran que cursa estudis no reglats a Barcelona és força baix (6,8%). Solen ser cursos instrumentals, d'artesanía i arts plàstiques, però el baix nombre de persones grans inscrites en aquests cursos fa que aquesta informació sigui esbiaxada i no se'n pugui deduir una tendència clara pel que fa a quins cursos serien més necessaris ni el perquè d'aquesta baixa participació en els estudis no reglats.

El 70,6% de la gent gran no practica cap tipus d'esport. El més practicat és caminar i ho fa el 47,5% de la gent gran que fa algun esport. Altres esports depenen de la possibilitat d'incscriure's en algun club esportiu, com ara la natació (18,9%) o la gimnàstica i l'aeròbic (17,7%).

10

Esport practicat més assíduament per la gent gran de la ciutat

Gimnàstica/aeròbic	17,7
Natació	18,9
Tennis	0,8
Caminar	47,5
Petanca	1,7
Bicicleta estàtica	2,1
Altres	11,3
Total	100,0
Mida mostral	(173)

Pel que fa als **hàbits de lectura** dels majors de 65 anys, són més baixos que els de la resta de la població de Barcelona. La gent gran que llegeix **llibres**

cada dia només és del 26%, i si sumem aquesta dada al nombre de gent gran que llegeixen diversos dies, la xifra arriba a 37,9%.

La relació entre la lectura de llibres i el nivell d'estudis és molt clara. Mentre que la gent gran que té estudis en sol llegir més habitualment, a mesura que el nivell d'estudis és més baix, també disminueix l'hàbit de lectura. Com passa amb la lectura de llibres, també se sol donar una major freqüència de lectura de diaris entre les persones menors de 65 anys que entre la gent gran.

Freqüència de la lectura de diaris a Barcelona

	Menors de 65 anys	De 65 anys i més
Cada dia	51,9	43,9
Alguns dies a la setmana	19,9	13,9
Un dia a la setmana	6,0	7,3
De tant en tant	10,1	8,4
Mai o gairebé mai	11,3	16,0
Té problemes funcionals o no sap llegir	0,8	10,5
Total	100,0	100,0

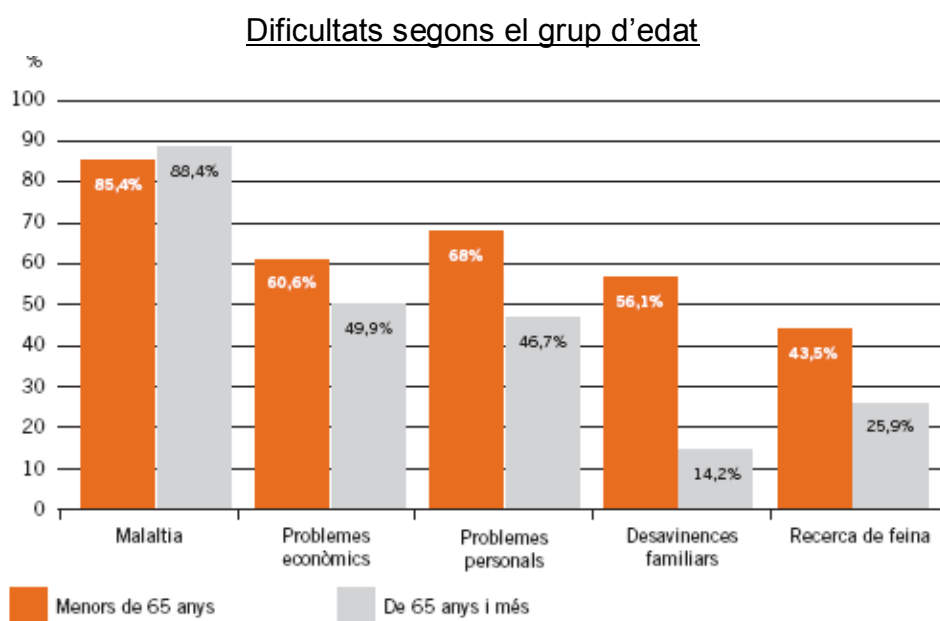
Xarxes relacionals

Les relacions de la gent gran amb el seu entorn –en què s'inclou la família, les amistats i la comunitat– és fonamental per a les condicions de vida d'aquest col·lectiu. El capital social familiar i comunitari que tingui la gent gran és determinant a l'hora de poder dur a terme diverses tasques, com ara anar a comprar, anar al metge, fer esport o altres activitats. Una persona gran que no disposi d'aquestes xarxes relacionals té una sèrie de mancances que cal cobrir. Les relacions més freqüents de la gent gran també estan marcades pel gènere. Les dones solen tenir més relacions diàries amb familiars que no viuen a la llar que els homes. Aquests, però, tenen més relacions amb els amics i/o amigues que les dones, degut a un lleure més ampli i freqüent fora de la llar.

Relacions diàries fora de llar

	Sexe		Grup d'edat	
	Dones	Homes	65-74 anys	≥ 75 anys
Amb familiars que no viuen a la llar	53,1	41,1	47,5	49,1
Amb veïns/nes	31,8	31,0	32,6	30,4
Amb companys/es de feina o estudis	1,3	4,1	3,2	1,7
Amb amics/gues	9,3	18,0	12,4	13,1
Companys/es de partit, associacions	0,3	2,3	0,7	1,5

Com és normal, les relacions personals se solen posar a prova en moments de dificultats. La gent gran destaca que ha tingut menys dificultats que la resta de la població en gairebé la totalitat d'ítems que mostrem a continuació. L'excepció es troba en la presència de dificultats derivades d'una malaltia. La major diferència entre els menors de 65 anys i la gent gran, és la presència de dificultats en les relacions familiars.

La xarxa de suport que se sol emprar davant dels diferents tipus de problemes és majoritàriament la parella, els fills i/o fi lles o la família. Els homes grans tendeixen a recolzar-se més en la parella, mentre que les dones ho solen fer més en els fills i/o fi lles davant l'absència dels marits.

Associacionisme

L'associacionisme és un dels elements més importants que té una societat per prosperar democràticament i per fer sentir la veu i la participació de la comunitat en les decisions polítiques de la ciutat. La taxa d'afiliació de la gent gran ha augmentat al llarg dels anys fins el 42,7%, un increment vinculat en els darrers anys a l'augment important de la participació en associacions de les dones grans. La taxa d'associacionisme de les dones grans de categoria socioprofessional alta és del 71,1% mentre que la de les dones d'un nivell més baix és del 34,7%. La majoria d'entitats en què participa la gent gran són les comunitats de propietaris i els casals d'avis. Una altra característica fonamental és la seva implicació en tasques de voluntariat. Les dades recollides indiquen que un 6,5% de la gent gran participa en aquesta pràctica, una dada molt semblant a la de la població menor de 65 anys.